

Методичний коментар до теми “Спільнота”

Сюрприз і підсумок водночас

Це формувальне оцінювання особливе: ми підсумовуємо роботу не тільки за місяць, а ще й півріччя. Тож цього разу спектр запитань дещо розширюється. Зробіть перший великий підсумок ще однією новорічною цікавинкою, навчальною грою тощо.

Так, звичайно, це підсумок роботи, але ми не ставимо і не отримуємо оцінок, не критикуємо, а визначаємо, що вийшло, а що ні, радімося, що ми хочемо змінити, а що не варто змінювати, як організовувати уроки так, щоб цікаво було всім у класі.

Ми озираємося, щоб показати самим собі, що ми дізналися, як ми змінилися, чого цікавого ми навчилися. Ми маємо ще раз показати дітям, що здобуті знання будуть потрібні їм у житті і вже зараз потрібні, треба лише вміти й не забувати їх використовувати.

У формувальному опитуванні немає прямих запитань, які ставлять за мету перевірку знань і вмінь. Це ми робимо опосередковано за допомогою завдань, що показують, як дитина може використати знання. Ми звертаємо увагу на те, як діти оцінюють процес навчання, на їхню зацікавленість, на прагнення працювати в команді тощо. Багато запитань допомагають учителю розв'язувати одразу кілька завдань.

У “Медовій казці” Василя Тибеля йдеться про життя спільноти бджіл, тож, підсумовуючи, хочеться дещо розширити ознайомлення зі спільнотами тварин, активізувати знання дітей про дику природу. Адже саме життя тварин завжди викликає цікавість в учнів, часто вони самі із задоволенням читають книжки про природу.

Звичайнісінький підсумок можна перетворити на захопливу подорож на природу, використати квест-технологію, вигадати пригоди, запропонувати дітям пригадати тварин, які живуть спільнотами, та розповісти про них, зробити презентацію, лепбук, яскраво оформити схему розповіді тощо.

Важливо, щоб певну роботу кожна дитина обов'язково зробила самостійно, опинилася сам на сам з усілякими труднощами та врешті-решт хоробро подолала їх, але щоб завжди відчувала підтримку друзів — однокласників, учителя й батьків — відданих уболівальників. Звісно, ніхто нічого не має робити за дитину, варто лише за потреби обережно спрямовувати її діяльність, радити, допомагати.

Це не означає, що підсумок буде несерйозним: просто ми обираємо цікаву дітям форму його проведення, створюємо ситуацію, коли діяльність захопить, а для подолання труднощів виникне додаткова мотивація. Подолавши труднощі, кожна дитина має відчути радість перемоги і саме педагог має показати кожному, в чому він переміг сам себе, і показати, до чого треба прагнути надалі.

Розглянемо, як можна аналізувати відповіді учнів на запитання опитувальника.

Чи зростає довіра між учасниками освітнього процесу?

Ви проводите вже четверте формувальне оцінювання, певні запитання схожі, деякі повторюються. Тож саме час зупинитися й порівняти, з'ясувати, чи правильний напрям освітньої роботи ви обрали, чи правильно будуєте стосунки з дітьми, як змінилося ставлення дітей до вчителя, поміркувати що і як варто змінити. І одним з головних чинників має стати рівень довіри між усіма учасниками освітнього процесу — учнями, учителем і батьками.

Отже, з'ясуємо чи більше учнів стали відрекомендовуватися так, щоб учитель міг упізнати їх. Педагогу неважливо, пишуть учні своє справжнє ім'я та прізвище чи придумали нік. Важливо, може він безпомилково впізнати дитину чи ні.

Чому це важливо? Нам потрібні щирі відповіді, чесна й відверта розмова з дітьми. А це може відбутися тільки тоді, коли є взаємна довіра між педагогом та учнями. Якщо дитина довіряє педагогу, впевнена, що педагог справді виконає свої обіцянки, знає, що батьки не сваритимуть за погані відповіді, то вона відрекомендується так, щоб було зрозуміло, хто саме відповідав на запитання.

Наступні запитання перевіряють не так рівень довіри до друзів, як знання правил поведінки з особистою інформацією та вміння їх застосовувати. Тому насправді важливе не число, обране дитиною на шкалі, а співвідношення рівнів довіри друзям, знайомим і незнайомцям.

- Наскільки ти довіряєш друзям?
- Наскільки ти довіряєш знайомим?
- Наскільки варті твоєї довіри незнайомці?

Що діти дізналися про спільноту?

Цей блок запитань перевіряє здобуті учнями знання під час вивчення теми, а також допомагає побачити спільноти навколо, ідентифікувати себе та однокласників як членів спільнот, поглибити набуті знання.

- Пригадай, що таке спільнота. Обери визначення, яке найкраще пояснює це поняття.
- Чи може людина належати одразу до кількох спільнот?
- До яких спільнот ти належиш?
- До яких спільнот належать усі твої однокласники?
- Як члени спільноти мають ставитися одне до одного?
- Чи може людина не бути членом жодної спільноти?
- Чи може країна бути членом спільноти?
- Де йдеться не про спільноту?
- Що обов'язково має об'єднувати людей, які належать до певної спільноти?
- Чому люди і тварини об'єднуються у спільноти?
- Які твої обов'язки як громадянина України?

Зверніть увагу на те, що відповіді на ці запитання дадуть змогу перевірити, наскільки глибоко діти зрозуміли зміст основних понять теми, чи вміють застосовувати знання на практиці, а також наскільки широкий їхній кругозір. Саме з цієї причини радимо неодмінно влаштувати обговорення таких запитань з усіма дітьми, вислухати їхні аргументи, за необхідності доповнити відповіді. Деякі запитання можуть стати темою освітнього міні-проекту за умови, що тема дітей зацікавила.

Запропоновані запитання також показують педагогу, наскільки дитина розуміє зміст слова “всі” (До яких спільнот належать усі твої однокласники?), частки “не” (Де йдеться не про спільноту? Чи може людина не бути членом жодної спільноти?). Це вже елементи математичної логіки.

Відповіді на запитання “Що обов’язково має об’єднувати людей, які належать до певної спільноти?” та “Де йдеться не про спільноту?” показують, наскільки дитина розуміє, що таке спільнота, і до якої міри свідомою була відповідь на перше запитання “Пригадай, що таке спільнота”.

Спільноти у світі тварин

У цьому блоці містяться запитання, які дають змогу активізувати знання дітей про поведінку тварин і подивитися на життя тварин під іншим кутом зору — розгледіти спільноти.

- Які тварини живуть у спільнотах?
- Як може називатися така спільнота тварин?
- Де міститься правдива інформація про цю спільноту?

Це пізнавальні запитання, які спонукатимуть дітей дізнатися більше про такі особливості поведінки тварин, яких вони раніше не помічали. Важливо звернути увагу не лише на правильність відповіді (адже діти можуть її і не знати), а на вміння будувати висновки на основі вже знайомої інформації.

Наприклад, відповідаючи на запитання, як називають спільноту пінгвінів, діти одразу можуть прибрати відповіді, які, найімовірніше, є хибними: зазвичай команда та група асоціюються з об’єднаннями людей, у клін збираються перелітні птахи, коли летять у вирій, стадо — у копитних тварин. Про колонію більшість дітей нічого не знають, але якщо застосувати метод виключення, то саме ця відповідь видається правильною. Погодьтеся, саме так ми часто знаходимо відповіді, коли чогось не знаємо чи сумніваємося.

Наступне запитання допомагає з’ясувати знання дітей про ознаки пір року, тобто є своєрідним підсумком.

- Чи помітив/помітила ти, що вже прийшла зима? Що саме змінилося?

Великі та маленькі підсумки

Останній блок запитань дає змогу дізнатися, що обговорюють діти між собою, побачити, наскільки учні зацікавилися курсом “Я досліджую світ”, а також підсумувати роботу за півріччя.

Ці запитання допомагають побачити, як спілкуються діти, чи дружать, чи діляться враженнями, чи цікавляться тим, що відбувається в однокласників, а також з’ясувати, що саме з вивченого в курсі “Я досліджую світ” найбільше зацікавило дітей. Адже те, що не зачепило, діти не обговорюватимуть.

- Чи часто ти проводиш час із приятелями?
- Які завдання на сторінках підручника ти найбільше обговорював/обговорювала з однокласниками? Можеш обрати не більше двох розворотів.

Останнє запитання ставиться так, що діти мають визначити лише два розвороти підручника, які їм сподобалися. Тож відповідаючи, діти вчаться знаходити головне і не звертати уваги на другорядне.

Щоб закріпити вміння створювати діаграми, запропонуйте дітям на підсумковому уроці скласти діаграму за відповідями на це запитання, а потім розповісти за нею про вподобання

учнів класу. Цікаво також запропонувати дітям порівняти свою діаграму з аналогічною діаграмою уподобань паралельного класу. Можливо, неформальне обговорення спонукатиме дітей більше зацікавитися різними проблемними завданнями з курсу.

Ми навмисно відійшли від традиційних запитань для підсумку теми, щоб підвищити інтерес дітей до опитування, спонукати їх розмірковувати, звертати увагу на різні аспекти своєї діяльності. Якщо ви бачите, що інформації не вистачає, включите деякі запитання з попередніх опитувальників.

Наступні запитання суто підсумкові. Важливо зрозуміти, як змінюється ставлення до курсу, що подобається найбільше та чи стають учні активними читачами.

- Чи подобаються тобі мандрівки у незвідане в курсі “Я досліджую світ”?
- Пригадай назви творів, які ми читали цього року. Який з них тобі сподобався найбільше?

Варто хоча б вибірково порівняти відповідь на останнє запитання з відповідями в попередніх опитувальниках на запитання про те, чи хоче дитина прочитати твір повністю. Це покаже, наскільки щирими були його відповіді у попередні місяці, чи покаже, що учень змінив свою думку.

Під час обговорення варто поцікавитися в дітей, хто який твір прочитав повністю, чи задоволений цим, чи дійсно це було цікаво. Можна запропонувати коротко розповісти про те, що захопливого було у книжці, прорекламувати твір, який найбільше сподобався.

Наступні запитання допоможуть з’ясувати бажання дітей та підвести остаточний підсумок місяця. Аналізування відповідей на них не має викликати труднощів.

- Наступного місяця я хочу...
- Напиши мені одне своє бажання на наступний місяць: я намагатимуся його врахувати.